

Pacifism och Atlantpakt

DR IVAR HARRIE riktar i gårdagens nummer av Expressen en kritik mot min politiska uppfattning — eller rättare sagt mot vad han påstår vara min politiska uppfattning — som jag inte kan lämna obesvarad. Jag skall söka att så korrekt och kort som möjligt referera Harries anmärkningar för att sedan besvara dem. Dessförinnan måste jag med några ord redogöra för dr Harries egen åsikt sådan den framkommer i artikeln. Dr Harrie är på något slags principiellt sätt för pacifism, men anser att denna linje inte kan genomföras. Som skäl härfer anger han dels att pacifism skulle innebära kompakt passivt motstånd, "vägran att på något sätt eller i någon form gå okupanter till handa", dels att pacifism just därför inte skulle kunna genomföras utan 100-procentig anslutning. Båda de sammankopplade tankegångarna finner jag tveklaktiga: pacifism förutsätter inte ett orubbligt passivt motstånd — på den punkten framträder inom pacifismen de mest skilda meningar — och om någon 100-procentig anslutning som villkor för pacifismens tillämpning kan det därför inte vara tal. Mina skäl mot pacifismen är helt andra, och dem skall jag inte här upprepa. Sedan dr Harrie funnit pacifismen praktiskt omöjlig går han emellertid över direkt till Atlantpakten, alltså till ett försvar i samverkan med flertalet demokratiska stater i Europa och Nordamerika. Det är ett stort hopp — eller skall vi säga en kullerbytta —, men resultatet blir att Harrie och jag i vår åsikt om hur svensk utrikespolitik borde gestaltas i huvudsak blir överens.

Vad dr Harrie anmärker mot mig kan jag sammanfatta i fyra punkter:

1) "För att bringa det nya djävulsriket (Ryssland) på fall vädjar han (Tingsten) om att återuppliva de krigiska stämningar som 1939—1940 kom antinazisterna att ... ordna in sig i militär beredskap." Detta ger en alldeles oriktig bild av min uppfattning. Vad jag liksom dr Harrie önskar är tvärtom att de antikommunistiska staterna skall genom en försvarsorganisation avvärja ytterligare ryska aggressioner; jag befinner mig alltså på samma linje som de politiker som före andra världskriget krävde en demokratisk försvarsallians mot Hitler och räknade med att på detta sätt uppnå både inställande av de nazistiska aggressionerna och fredens bevarande.

Dr Harrie förklarar vidare att jag för att kunna hålla på den politik som han med orätt tillskriver mig måste "förneka åtskilligt som för andra ter sig som fakta".

Utifrån denna allmänna deklARATION gör han följande anmärkningar:

2) Jag skulle som "historieförfälskning" avvisa "att andra världskrigets erfarenheter framkallat ett bakslag mot illusionerna av 1939 om krigssegurar som kulturgarantier". Det är en sådan 50-procentsförfälskning som alla Harries anmärkningar bygger på. Vad jag utgår från är att det var lyckligt att demokratierna satte sig till motvärm mot Hitler år 1939, även om de helst borde ha gjort det tidigare. Inte blev krigssegurarna några "kulturgarantier", det är självklart, men de medförde att det vid denna tid farligaste hotet för demokrati och humanism i Västerlandet avvärjdes.

3) Jag skulle förneka "att militariseringen satte in omedelbart (efter andra världskriget, menar väl Harrie) på ömse sidor om järnridån". Ja, jag har inte hört eller sett någon som bestrider att västmakterna snabbt demobiliserade och att deras härpå beroende svaghet var en av orsakerna till att Ryssland utan varje risk kunde bemäktiga sig nya stater, främst Ungern och Tjeckoslovakien. Att Rysslands aggressioner inte gick längre anser jag väsentligen bero på att Amerika hade monopol på atombomben under de första kritiska åren och att sedan Atlantpakten och andra försvarsorganisationer bildades.

4) Jag skulle likaledes förneka "att Hitlerriket var en chimärisk statsbildning där alla krafter togs ut för den enda chansen att vinna ett snabbt anfällskrig som faktiskt var dömt att misslyckas — att alltså Hitlerriket inte kunde överleva ett militärt nederlag..." Det kortaste svaret på denna orediga sats är väl att Hitlerriket blev chimäriskt därför att en rad stater satte sig till motvärm; riket var chimäriskt i den meningen att det inte kunde överleva ett militärt nederlag, men ett sådant hade självfallet inte kommit därest Västerlandet underkastat sig. I det sammanhanget påstår Harrie också att Ryssland visat sig kunna överleva ett militärt nederlag; det är ett alldeles godtyckligt påstående, eftersom Ryssland aldrig lidit ett nederlag jämfört med nazismens, men den frågan hör knappast till saken.

Mitt allmänna intryck av dr Harries artikel är att han, säkerligen i de bästa avsikter, försöker placera sig på två stolar, pacifismen och Atlantpakten, men att just de två stolarna står för långt ifrån varandra för att manövern skall lyckas. Dr Harries hänfulla ord om det logiska tänkandet lämnar jag därhän; han själv kan i varje fall känna sig oskyldig.

HERBERT TINGSTEN

Justitieråd i rättsdebatten

Justitierådet Sigurd Denne-mark har i tre artiklar i Svenska Dagbladet diskuterat pressen och domstolarna. Med några punkter i hans utförliga inlägg kan vi helt instämma. Hr Denmark påpekar att ibland missvisande eller felaktiga referat ges från rättegångar; detta är säkerligen riktigt — liknande olyckshändelser inträffar på alla områden — och förbättringar kan sannolikt åstadkommas genom mera samarbete mellan domstolarna och pressen. Då hr Denmark anför att överdrivna och alltför självsäkra påståenden stundom görs på ledarplats har han självfallet också rätt, och vi vill inte bestrida att överord förekommit i polemikens hetta. Då hr Denmark talar om sällskapsleken att "skälla på domstolarna" går han emellertid så långt att angreppet förfelar sitt syfte. Den kritik av svenska rättsförhållanden som framkommit i samband med en rad "affärer" under senare år — såsom fallen Unman, Kejne, Haijby och Selling — har alldeles övervägande gällt andra ting än domstolarna och domarna, och att denna kritik i stor utsträckning varit berättigad har småningom ställts utan tvivel. Dagens Nyheter har i likhet med många, kanske de flesta, svenska tidningar reagerat mot tendenserna att på grundval av vad som skett generellt nedsätta det svenska rättsväsendet, och vi har gång efter annan betonat att detta rättsväsende, och inte minst domstolarna, säkerligen står jämförelsevis högt och att uttrycket utan tvivel ger en propagandistisk och snedvriden bild av situationen.

Vad som stöter i hr Denmark's artiklar är dock framför allt något annat. Tönen är docerande och ibland högdragen samtidigt som billig ironi och kränkande insinuationer används mot pressen. Domstolsjuristerna "vet mycket väl med sig att de, i likhet med andra yrkesmän, är människor med både fel och förtjänster", skriver hr Denmark. Det är en skenbar anspråkslöshet som står skrytet

nära — att domarna vet att de är människor har vi verkligen inte tvivlat på. Men det finns inga antydningar om mänskliga brister annat än när det gäller pressen. Typiskt är att hr Denmark i sin senaste artikel återger beröm som han fått från domarhåll och tillika citerar vad en hög jurist sagt till honom efter den första artikeln: "Där har du allt åtagit dig en uppgift som är dig övermäktig. För du tror väl inte att du kan ändra sinnelaget på dem?" Hr Denmark tillägger att hans ambitioner inte sträckt sig "fullt så högt". Männen med det tveklaktiga sinnelaget, som inte kan ändras ens genom en reprimand från högsta domstolen, det är alltså landets journalister. Sådana utslag av dryghet borde vi få slippa i en allvarlig debatt. Särskilt stötande är då hr Denmark insinuerar att felaktiga referat "alltför ofta" skulle bero på att tidningsmännen "mer eller mindre avsiktligt" tillrättaläger materialet; den som klagas så mycket över förhastade om-dömen hos andra bör undvika sådan polemik.

Hr Denmark framlägger ett positivt förslag, nämligen om inrättande av en pressombudsmannatjänst vid de högre domstolarna. Det är ett förslag som redan kritiserats på flera håll; för det avsedda ändamålet skulle säkerligen behövas en hel stab av ombudsmän, och ändå skulle inte syftet vinnas, eftersom man inte gärna kan tänka sig att landets underrätter skulle förses med särskilda biträden för att meddela och tolka utslagen inför tidningarna. Möjligen menar hr Denmark också att pressuppgifter i ett mål skulle förbjudas intill det kommer före vid domstol. Den tankegången är lika verklighetsfrämmande. Såsom erfarenheten från England visar leder en lagstiftning av denna beskaffenhet lätt till att nyhetstjänsten kring rättsärenden får en kringgående och förvrängd karaktär. Men viktigare är att en debatt kring konkreta rättsfrågor ofta är ytterst behövlig, även om den i vissa fall kan bli partisk och ensidig. Domstolarna borde vara medvetna om att under de senaste åren pressens insatser lett till utredningar och klarlägganden av stort värde för det svenska rättsväsendet.